

petjada profundíssima en la cultura contemporània. En especial, el seu *Breviario di Estetica* (1913) fou acollit amb admiració. Croce defineix l'Estètica com la ciència de la intuïció sensible que s'aplica a la realitat concreta. Segons ell, l'art opera una síntesi de sentiment i expressió, de l'estat anímic amb el fet físic que l'exterioritza. Per això el llenguatge pren tanta importància en la creació literària. Croce afirma també que la Filosofia de l'Esperit es descabdella i formula en virtut d'un procés històric de clarificació. Ningú no ha defensat amb més vigor que ell la doctrina hegeliana que la filosofia es confon amb la seva història. Aquesta tesi, coneguda amb el nom d'historicisme, ha proporcionat una innegable altura al conjunt de les seves recerques.

Croce fou un excellent hispanista i catalanòfil.¹ La investigació de la història i la literatura del seu país el portà a interessar-se per la història i la literatura d'altres països, entre ells l'Espanya dels segles xv a xvii i la Catalunya medieval i renaixentista. A trenta anys havia publicat ja *I primj contatti fra Spagna e Italia* (1894) i *La lingua spagnuola in Italia* (1896). Dedicà estudis ben notables a diversos temes de la literatura castellana. Prestà molta atenció a les gestes dels catalans a Sicília, Sardenya i Nàpols; i aplegà els fruits més madurs de les seves recerques a la seva obra tant coneguda *La Spagna nella vita italiana durante la Rinascenza* (1917).

En ocasió dels seus viatges d'estudi per Europa, Croce estigué a Barcelona i lligà bona amistat amb personalitats representatives de la cultura catalana. Rubió i Lluch, Alòs-Moner, López-Picó i Ors hi mantingueren relació personal. Seguí amb deler el procés de fundació de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, i des de Nàpols contribuí a nodrir la naixent Biblioteca de Catalunya amb llibres i col·leccions de revistes, altrament difícils d'obtenir. En agraïment, l'INSTITUT l'incloué el 1916 en la primera promoció dels seus membres corresponents estrangers.

A la seva maduresa, Croce assolí el pinacle de la fama, com a historiador i filòsof, als congressos i acadèmies científiques de tot Europa. A Itàlia li foren atorgats, així mateix, els màxims honors acadèmics i polítics. En els darrers temps, però, les joves promocions italianes, treballades per nous corrents ideològics, s'havien oblidat una mica del genial pensador, capdavanter de la cultura del Nou-cents, que fou Benedetto Croce.

JOAQUIM CARRERAS I ARTAU

EDGAR ALLISON PEERS

* 1891 - † 1952

Poques setmanes després de la mort del professor Entwistle, d'Oxford, hem de plànyer una altra baixa en els rengles dels hispanistes anglesos que conrearen els estudis de llengua i literatura catalanes. El 21 de desembre, pocs dies abans de Nadal, s'extingí la vida del professor E. Allison Peers, que ocupava des del 1922 la càtedra d'espanyol de Liverpool, on exercí després, també, un professorat honorari de català i de portuguès.

Res no feia pensar en la seva mort. Encara a les darreries de març de 1952

1. Vegeu la *Bibliografia di Benedetto Croce ispanista*, per SERGIO FERRARO, als «Quaderni Ibero-Americani», II, 351ss.

E. Allen Beck

treballà uns dies a Barcelona. Anà després a Mallorca, on dirigí un dels cursos per a estrangers l'organització dels quals era la seva especialitat. A l'estiu anà a Santander, com quasi cada any en els darrers temps, en ocasió de la Universitat d'estiu que allí s'aplegava. A l'octubre es trobava greument malalt; del cor, segons digueren. Lluità coratjosament. Des del llit de la clínica encara dirigia el seu Departament de la Universitat. El mal pogué més que la resistència de la seva voluntat.

Hem perdut un gran amic de Catalunya, i probablement el qui més ha fet a Anglaterra, des d'un lloc oficial, per a donar a conèixer la nostra llengua i la nostra cultura. El 1924, en plena Dictadura, quan començà a publicar el seu «Bulletin of Spanish Studies», volgué tenir un corresponsal a Barcelona que li trametés cròniques sobre el moviment cultural a Catalunya. No és cap secret que el nostre company Ferran Soldevila en fou el redactor, i en aquella revista aparegueren des de bon principi articles en català, i les tres llengües romàniques de la Península foren posades, tal com és de llei, sense fer escarafalls, en un pla d'igualtat de drets en quant a l'expressió.

El 1935 es proposà d'organitzar un centre d'estudis catalans a Anglaterra, que tingués la seva direcció a la Universitat de Liverpool. Li fallaren els mitjans econòmics indispensables, però des de llavors s'esforçà a formar al seu Departament d'Estudis Hispànics una biblioteca de llibres catalans que ha anat creixent amb els anys i constitueix avui un instrument de treball que no crec que tingui parí a les Illes Britàniques.

Totes aquestes iniciatives hàbilment i tenaçment planejades tingueren llur coronament el 1948, quan obtingué de la Universitat la creació d'un lectorat d'Història i Literatura catalanes, adscrit al d'espanyol, que fou exercit per primera vegada pel crític i poeta Joan Triadú i que ja ha arrelat i compta amb l'adhesió creixent dels alumnes.

Quan l'any 1947 el professor Peers fou nomenat corresponent de l'INSTITUT i en rebé solemniament el títol en la Festa de Sant Jordi, la nostra Acadèmia feia homenatge a un home que, amb tota independència i sense obeir cap altre estímul que el seu honest coneixement del que és la cultura catalana, li havia obert les portes del Departament universitari que dirigia vençent tot de resistències i dificultats, fins d'ordre polític algunes, però que mai no el desviaren del seu propòsit.

El tarannà d'Allison Peers no era pas inclinat a la falagueria, i si es mostrà tan amic de Catalunya no fou pas amb el propòsit de fer-se amics entre nosaltres. Per això crec que podria temptar un detectador dels estímuls que polaritzen i determinen psicològicament les simpaties, de traçar el camí per on l'hispanista de Liverpool se sentí interessat pel nostre poble i li féu justícia. Ho féu sense apassionaments i sense caure en el fàcil recurs de rebaixar els mèrits dels altres per a destacar els nostres. Ben al contrari. Hi ha un llibre, entre els seus, publicat sense any, però que crec recordar que aparegué durant el temps de la Dictadura, titulat *A companion to Spanish Travel*, que, tot i essent una simple guia de viatge, mostra de quina manera E. A. Peers judicava, comprenia i estimava els diversos pobles d'Espanya. Anys després, el 1937, durant la nostra guerra civil, publicà un altre llibre coratjós que porta el títol, que llavors sonava a trista profecia, de *Catalonia infelix*. Dic coratjós, perquè el seu autor prou sabia que no ens havia de plaure massa, a molts

catalans, i a desgrat d'això va escriure'l. El llibre vaig rellegir-lo el 1945 i no sabia explicar la impressió tan diferent que van produir-me els seus darrers capítols de quan els vaig mig conèixer durant la nostra guerra. El balanç dels dos judicis em dona avui, com en la resultant d'una composició de forces, la línia tan ferma com independent que precisa la simpatia que A. Peers sentia per la nostra Catalunya, la qual simpatia era filla de l'estudi dels nostres romàntics i de la nota diferenciada que hi havia captat, de les obres de Ramon Llull i del coneixement de les terres del Principat i Mallorca. I s'havia anat formant i madurant lentament en el cor d'un home sec i poc atractiu en l'exterior i que, estranyament privat de la virtut de la simpatia que podríem dir-ne transitiva, era, en canvi, molt ben dotat de receptivitat per a sentir-la passivament i deixar-la germinar en el seu interior.

Allison Peers sembla que nasqué el 1891. Tenia, doncs, seixanta-un anys en morir, pero em semblà més vell la darrera vegada que vaig veure'l, tot i que amb passa ferma i sense cansament pujàrem a peu a Vallvidrera una tarda de primavera. En la conversa defugia de parlar de la seva vida. Es referia, això sí, als seus treballs, però com si es tractés d'un itineari penós que calia cobrir a marxes forçades. Callava sovint, mirava el paisatge, el sentia, però els seus comentaris no volien interpretar-lo, l'acotaven simplement amb preguntes concretes o observacions iròniques. Recordo, però, com canvià la seva expressió quan, des de la carena de Vallvidrera, ens aturàrem a contemplar la vall boscosa, de cara a Montserrat, i vaig mostrar-li la Villa Joana on morí Verdguer. Mai no l'havia vista.

Sorpren que aquest home, que tant s'interessà pels estudis místics, hagués tingut una formació jurídica, però es doctorà en lleis a Glasgow. A Cambridge estudià llengües modernes, amb la més alta distinció. Les coneixia a fons: francès i alemany, a part l'espanyol, que parlava sense accent estranger i amb gran correcció. També havia estudiat el rus i pensava dedicar-s'hi, si mal no recordo, quan la revolució bolxevic i la consegüent disminució de càtedres de llengua russa a les universitats angleses li féu témer de topar amb dificultats d'atènyer una situació.

Sigui com sigui, entre els seus primers treballs publicats hi ha una gramàtica pràctica castellana, apareguda el 1917, alternant amb estudis sobre literatura francesa. Entre aquests últims hi ha un llibre, sortit el 1920, escrit en col·laboració, sobre els orígens del romanticisme francès. Aquest tema és evident que el portà a interessar-se pels orígens del mateix moviment a Espanya, i per a estudiar-lo vingué a Barcelona per primera vegada l'any 1920. És una data que es complaïa a recordar-me, en cartes i converses, aquests darrers anys.

El seu mètode de treball, no sé si diria excessivament analític, el portava a inventariar minuciosament notes i articles de periòdic, així com edicions oblidades i mig perdudes, i a aquesta tasca es dedicava sempre en les llargues estades que feia a les biblioteques. Així el vaig conèixer a la Biblioteca de Catalunya.

Els treballs d'Allison Peers sobre el romanticisme espanyol ja apunten el 1921, però les seves contribucions més importants les formen: l'edició i estudi crític de les poesies de Cabanyes, el 1923; l'estudi sobre el Duc de Rivas, del mateix any (600 pàgs., a la «Revue Hispanique»), el referent a la

influència de Walter Scott a Espanya, el 1926 (a la mateixa revista), i finalment, el llibre, en dos volums, publicat el 1940, *History of the Romantic Movement in Spain*, del qual aparegué el 1949 una edició abreujada i està anunciada una traducció espanyola a Madrid, que ignoro si ja ha sortit.

Aquest llibre, fruit de lentes i acurades recerques, dóna la mida de la precisió amb què funcionava l'aparell bibliogràfic de l'autor i de la limitació de la seva visió crítica. Sempre serà consultat, però simplement com ho és un repertori de dades o un catàleg. Quan vingué a Barcelona, la darrera primavera, encara treballava en un volum de bibliografia del romanticisme espanyol, per al qual tenia reunits molts milers de cèdules i que ha restat inèdit.

Quina secreta atracció va portar el professor Peers cap als estudis lullians? Jo no sabria pas dir-ho, però és un punt ben interessant d'escatir en la seva biografia. Va conèixer el *Libre d'Amic e d'Amat* en l'edició Obrador. S'hi engrescà, el traduí a l'anglès, purament amb la intenció de vulgaritzar-lo entre els seus compatriotes, quan treballava en el romanticisme, i així el publicà el 1923. L'edició fou reimpressa el 1945. Però també, pel mateix temps, se sentia interessat pels místics castellans, i l'any 1924 aparegué el seu *Preliminary Survey*, que ja és tot un llibre que marca una nova orientació en els estudis d'Allison Peers, a la qual fou fidel fins a la mort.

Dic nova orientació, i de segur que no escriuria aquell adjectiu si hagués pogut conèixer a fons l'esperit de l'autor. No era catòlic, però sentia gran simpatia pel catolicisme i era un home profundament religiós. Recordo que, fa anys, en una passejada per Vallcarca, tocà aquest punt, però sempre reservant-se molt. El meu pare fou més afortunat en una entrevista que va tenir amb ell, però ja no puc recordar les impressions que em donà de la conversa.

El cert és que Peers es consagrà molts anys a l'estudi de Ramon Llull i, després, al del misticisme espanyol. Del nostre Llull donà les versions completes del *Blanquerna* (1926) i de *L'Arbre de filosofia d'amor* (1925) i tenia enllestida la del *Fèlix*, llibre del qual, però, només arribà a editar el 1927 la traducció del *Llibre de les Bèsties*. Va traduir igualment a l'anglès la biografia anònima de Ramon Llull el 1927, i el 1929 publicà la vida de Ramon Llull, en un gruixut volum de més de 400 pàgines, molt extens i documentat. Aquest llibre és fet amb una devoció tan gran i tan penetrant, que sempre es llegeix amb profit i conté moltes novetats. Sovint l'autor l'illustra amb fragments de les obres poètiques del mateix Llull, traduint-les a l'anglès amb una fidelitat no sols textual sinó íntima i de ritme espiritual. La llengua anglesa, més rica encara en monosíl·labs que no pas la nostra, s'hi presta meravellosament. Encara el 1946 va publicar una nova biografia popular de Ramon Llull amb el títol de *Fool of Love* (Foll d'amor), que va tenir l'amistat de dedicar-me. El llibret sona a retòric, per al meu gust, en algun indret, i conté llocs comuns cap al final, que no rimen gaire amb l'originalitat tenaç i esquerpa de Llull, però és amarat de sentiment de la natura (recordo la visió de Randa) i una nova prova de l'amor que Allison Peers sentia per Llull i per la seva obra. Compost sobre uns lemes del *Libre d'Amic e d'Amat*, va caure bé en el públic al qual era dedicat.

Al mateix temps que treballava en el lullisme, estudiava els místics castellans i els anys 1927-30 aparegueren els seus *Studies of the Spanish*

Mystics (dos volums), que havien d'ésser completats amb una bibliografia exhaustiva, igual que feia per al romanticisme, i que també ha restat sense publicar.

L'obra dels darrers anys del professor Peers fou consagrada a la versió de les obres completes de sant Joan de la Creu (1934-35, tres volums), de les de santa Teresa (1945, tres volums), de les poesies de sant Joan de la Creu (1947) i de les cartes de santa Teresa (1950, dos volums). No puc judicar aquestes versions, però la crítica anglesa, reticent amb altres obres d'A. Peers, les acollí amb gran elogi. El 1951 publicà un llibre de vulgarització sobre *The Mystics of Spain*, amb fragments escollits de les seves obres, que comença amb el nostre Ramon Llull, que avui, gràcies a l'obra de l'amic recordat, és estimat i llegit a Anglaterra tant com a Catalunya.

D'aquestes obres sobre el misticisme espanyol s'ha publicat en castellà el *Retrato de Santa Teresa*, (1948, pel C.S.I.C.) i un resum d'articles titulat *El misticismo español a la «Colección Austral»* (1947).

Cal assenyalar, encara, l'antologia crítica de la poesia castellana publicada el 1948, que només conec per referències, i els altres llibres sobre la història contemporània espanyola que no he pogut llegir, com *The Spanish Tragedy* (1936) que és a la Biblioteca de Catalunya, *Spain, the Church and the Orders* (1939), *The Spanish Dilemma* (1940) i *Spain in Eclipse* (1943).

Com veiem, la vida d'Allison Peers ha estat d'intensíssim treball, perquè cal tenir en compte la dedicació intensa a la seva càtedra, els cursos a l'estranger que dirigia i les moltes conferències que donà a Espanya i a Amèrica. Entre les primeres, som molts els qui encara recordem la que donà sobre Ramon Llull a la nostra Universitat l'any 1933, en la celebració del setè centenari de la naixença del Mestre, davant un públic fervorós i nombrosíssim.

I no he dit res dels seus articles a les revistes, i en especial dels apareguts al «Bulletin of Spanish Studies», fundat per ell i al qual ja m'he referit, ni de diverses edicions de clàssics espanyols, en especial de Cervantes, per a ús dels estudiants.

Em dol haver hagut d'improvisar aquestes ratlles de record a E. Allison Peers. Com a home, era una barreja estranya de cordialitats i petites i avares exigències, i això el perjudicava a primera vista. Calien molts anys de tracte per a captar com eren de sinceres les seves afeccions i fermes els criteris en què recolzava els seus judicis.

En el fons, i ningú no ho hauria dit, devia ésser un sentimental. Per això s'engrescà amb la mística espanyola i restava fred davant els esquemes teològics i anti-reformistes dels *autos* de Calderón.

JORDI RUBIÓ

ALFRED JEANROY

* 1859 - † 1953

El 13 de març de 1953 morí a Sant Joan de l'Union, prop Castelmaurou (Haute Garonne), a l'avançada edat de noranta-quatre anys, el gran romanista francès Alfred Jeanroy. Havia nascut a Manciennes (Meuse) el 8 de juliol de 1859, i el 1878 ingressà a l'École Normale Supérieure. Els anys de la seva